

Yhteistoimintasopimus Turun työllisyysalueesta

Khall 09.10.2023 § 195

Tausta ja tavoitteet

Eduskunta hyväksyi keväällä 2023 lakipaketin julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä. Vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirretään valtiolta pääosin kuntien vastuulle 1.1.2025. Uudistuksella halutaan parantaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa ja nopeuttaa työllistymistä. Tavoitteena on tuoda julkiset työllisyyspalvelut lähemmäksi asiakkaita osaksi kuntien elinvoimatehtäviä.

Uudistuksen keskeiset sisällöt koskevat järjestämisvastuuta, palveluja, rahoitusta, henkilöstöä ja tietojärjestelmäkokonaisuutta.

Järjestämisvastuu

Kunta voi järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhdessä yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee olla maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee sopia työvoimapalvelujen ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä kuntalain tarkoittamassa lakisääteisessä yhteistoiminnassa.

Palvelut

Uudistuksessa kuntien järjestämisvastuulle siirtyvät seuraavat työllisyys- ja yrityspalvelut ja niihin liittyvät tukitoiminnot. Työllisyys- ja yrityspalveluja ovat: työnvälityspalvelut tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut; valmennus; työvoimakoulutus; muutosturvakoulutus; henkilöasiakaan palveluprosessiin liittyvä asiantuntija-arviointi; lain mukaiset kokeilut; työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu; työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset.

Rahoitus

Kunnille siirtyvät palvelut muodostavat uuden valtiosuustehtävän, johon osoitetaan 100-prosenttinen valtiosuus. Peruspalvelujen valtiosuuden lisäys kohdennetaan työikäisen väestön ja työttömien määrän perusteella sekä vieraskielisyyskriteerin kautta. Rahoitus tarkistetaan vuosittain. Palveluiden rahoituksessa on kahden vuoden siirtymäaika. Työllisyysalueen kunnat vastaavat palveluiden rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle.

Uudistuksessa kuntien vastuu työttömyystuen perusosan kustannuksista laajenee. Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta alkaa nykyistä aiemmin ja kasvaa portaittain. Kunnan vastuu työttömyysetuuksien

rahoituksesta koskee jatkossa työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa sekä perusosan suuruista osuutta ansiopäivärahasta. Kunnan rahoitusvastuu määräytyy työnhakijan työttömyysetuuspäivien kertymän perusteella. Kannustavan rahoitusmallin mukaisesti jatkossa pelkkä työttömän aktivointi eli palveluihin ohjaaminen ei vaikuta kunnan rahoitusvastuuseen työttömyysturvasta. Etuuksien maksuvastuu kompensoidaan valtionosuuksina. Korvaus lasketaan poikkileikkaustilanteessa.

Henkilöstö

TE-toimiston ja ELY-keskuksen henkilöstö siirtyy kuntiin tai kuntayhtymiin liikkeenluovutuksella vanhoina työntekijöinä. Kuntien henkilöstöön uudistus voi vaikuttaa muuttuvina työtehtävinä. Uudistuksen valmistelussa tulee noudattaa ennakoivaa sekä henkilöstön nykyisen osaamisen huomioivaa henkilöstöpolitiikkaa. Henkilöstö otetaan mukaan uudistuksen valmisteluun ja toteutukseen, etenkin uusien toimintatapojen kehittämiseen.

Tietojärjestelmäkokonaisuus

Kunnille ja alueille tulee käyttövelvoite valtion TE-palveluihin tarjoamaan tietojärjestelmäkokonaisuuteen. Työvoimapalveluiden valtakunnallisen tietovarannon, palvelualustan ja asiakastietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa KEHA-keskus. Kunnat voivat hankkia asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia, joiden osalta KEHA määrittää tekniset ja tietoturvaan liittyvät vaatimukset.

Valmistelu Varsinais-Suomessa

Maakunnan kunnat aloittivat uudistusta koskevan vuoropuhelun syksyllä 2023 ja yhteisen valmistelun alkuvuodesta 2023. Tammi-maaliskuun aikana toteutetun skenaariotyön tavoitteena oli määrittää maakuntaan muodostettavat työllisyysalueet. Tämän työn lopputuloksena Varsinais-Suomeen on muodostumassa kaksi aluetta, Turun työllisyysalue ja Salon työllisyysalue, jotka kattaisivat kaikki maakunnan kunnat. Salon työllisyysalueeseen kuuluisivat Salon kaupunki, Someron kaupunki, Kosken TI kunta ja Marttilan kunta.

Turun työllisyysalueen valmistelua koskeva aiesopimus

Turun työllisyysalueen valmistelu käynnistyi toukokuussa 2023. Valmisteluun ovat osallistuneet Auran kunta, Kaarinan kaupunki, Kemiönsaaren kunta, Kustavin kunta, Laitilan kaupunki, Liedon kaupunki, Loimaan kaupunki, Maskun kunta, Mynämäen kunta, Naantalin kaupunki, Nousiaisten kunta, Oripään kunta, Paimion kaupunki, Paraisten kaupunki, Pyhärannan kunta, Pöytyän kunta, Raision kaupunki, Rusko kunta, Sauvon kunta, Taivassalon kunta, Turun kaupunki, Uudenkaupungin kaupunki ja Vehmaan kunta. Valmistelua on koordinoanut Turun kaupunki.

Työllisyysalueen valmistelua on ohjannut kuntien hyväksymä aiesopimus. Aiesopimuksessa linjattiin työllisyysalueen muodostamisesta vastuukuntamallilla. Vastuukuntana Turun työllisyysalueella toimisi Turun kaupunki. Viranomaistoimivaltaa sisältäviä tehtäviä voisi hoitaa myös jokin muu sopimuksen osapuolena oleva kunta.

Turun työllisyysaluetta koskeva yhteistoimintasopimus ja suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä

Kuntien on toimitettava valtioneuvostolle ilmoitukset järjestämisvastuun toteutuksesta lokakuun 2023 loppuun mennessä. Samassa yhteydessä on toimitettava suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Yhteistoimintasopimus

Yhteistoimintasopimuksen osapuolet sopivat työvoimapalvelujen järjestämisestä annetussa laissa (380/2023) tarkoitettujen julkisten työvoimapalvelujen järjestämisestä. Sopimuksen osapuolet muodostavat työvoimapalveluiden järjestämisen yhteistoiminta-alueen. Työllisyysalueen kunnat järjestävät järjestämislain mukaiset työvoimapalvelut ja niihin liittyvät tehtävät kuntalain 8 §:n tarkoittamana yhteistoimintana niin sanotulla vastuukuntamallilla kuntalain 51 §:n mukaisesti.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu ja siihen liittyvät tehtävät siirtyvät vastuukunnalle eli Turun kaupungille. Vastuukunta vastaa kuntalain 8 §:n 2 momentin mukaisesti palvelujen ja muiden toimenpiteiden

1. yhdenvertaisesta saatavuudesta,
2. tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä,
3. tuottamistavasta,
4. tuottamisen valvonnasta ja
5. viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaisesti kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle.

Järjestämisvastuussa oleva kunta voi sopia työvoimaviranomaiselle kuuluvan toimivallan delegeoimisesta työllisyysalueen jäsenkunnalle siten kuin kuntalain 54 §:ssä säädetään sopimuksesta viranomaistehtävän hoitamiseksi. Lainsäädännön muuttuessa myös yhteistoimintasopimukseen sisältyvät tehtävät muuttuvat vastaavasti. Muista kuin lakisääteisistä palveluista, tehtävistä ja yhteistyöstä sekä niistä aiheutuvista kustannuksista sovitaan erillisin sopimuksin.

Työllisyysalueen päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä sekä Turun kaupungin sääntöjä, määräyksiä ja ohjeita. Turun työllisyysalueen päätöksentekuelin on lautakunta, joka toimii osana Turun kaupungin organisaatiota työvoimapalveluiden lakisääteisten tehtävien järjestämisessä työllisyysalueen kuntien yhteisenä monijäsenenä toimielimenä ja työllisyysalueen työvoimaviranomaisena.

Toimielimessä on kolmetoista (13) työllisyysalueen kuntien valtuustojen toimikaudekseen valitsemaa jäsentä. Turun kaupunginvaltuusto valitsee kuusi (6) jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen.

Kaarinan kaupungin, Liedon kaupungin, Paimion kaupungin ja Sauvon kunnan valtuustot valitsevat toimielimeen kaksi (2) jäsentä ja näille henkilökohtaiset varajäsenet.

Maskun kunnan, Mynämäen kunnan, Naantalın kaupungin, Nousiaisten kunnan, Raision kaupungin ja Ruskon kunnan valtuustot valitsevat toimielimeen kaksi (2) jäsentä ja näille henkilökohtaiset varajäsenet.

Vakka-Suomen seudun kuntien, eli Kustavin kunnan, Laitilan kaupungin, Pyhärannan kunnan, Taivassalon kunnan, Uudenkaupungin kaupungin ja Vehmaan kunnan valtuustot valitsevat toimielimeen yhden (1) jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen.

Loimaan seudun kuntien: Auran kunnan, Loimaan kaupungin, Oripään kunnan ja Pöytyän kunnan valtuustot valitsevat toimielimeen yhden (1) jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen.

Turunmaan seudun kuntien: Paraisten kaupungin ja Kemiönsaaren kunnan valtuustot valitsevat toimielimeen yhden (1) jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen.

Varajäsenten on oltava eri kunnasta kuin varsinaisten jäsenten. Kullakin toimielimen jäsenellä on yksi ääni.

Turun kaupunginvaltuusto valitsee toimielimen jäsenistä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtaja on valittava Turun kaupunginvaltuuston nimeämistä jäsenistä ja varapuheenjohtaja muiden jäsenkuntien nimeämistä jäsenistä. Varapuheenjohtaja vaihtuu vuosittain kuntien suomenkielisen nimen aakkosjärjestyksen mukaisesti.

Otto-oikeus lautakunnan päätöksiin säilyy. Turun kaupunki voi käyttää otto-oikeutta lautakunnan päätöksiin, mikäli lautakunnan päätös on yhteistoimintasopimuksen, lain, määräysten tai valtuuston talousarviopäätöksen vastainen, rikkoo kuntien yhdenmukaista kohtelua taikka aiheuttaa vahinkoa tai haittaa työllisyysalueen kunnalle.

Ennen otetun päätöksen uudelleen käsittelyä asia tulee käsitellä kuntajohtajakokouksessa. Niille kunnille, joita asia koskee, tulee varata tilaisuus lausua asiassa. Otto-oikeuden käyttämisestä voi pyytää mikä tahansa työllisyysalueen kunta.

Lähtökohtaisesti palveluja ja tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyy vastuukunnan palvelukseen. Siltä osin, kun vastuukunnan toimivaltaa lakisääteisistä palveluista siirretään muulle jäsenkunnalle, näitä tehtäviä hoitava henkilöstö voi siirtyä kyseisen kunnan palvelukseen. Lakisääteisiä palveluja tuottava kunta voi palkata myös muuta henkilöstöä viranomaistehtävien hoitoon.

Työllisyysalueeseen kuuluvat kunnat rahoittavat yhteistoiminnasta aiheutuvat kustannukset. Työvoimapalvelujen ja niihin liittyvien tehtävien järjestämiseksi kunnille osoitetaan uusi valtiosuus, jonka suuruus määräytyy kunnan työikäisen väestön, työttömien ja vieraskielisten määrän mukaan.

Kuntalain 8 §:n 3 momentin mukaisesti kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu on siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle.

Kunkin työllisyysalueen kunnan suhteellinen prosenttiosuus kaikkien alueen kuntien TE-palveluiden rahoitussiirtoon liittyvistä työllisyyden valtiosuuksista määrää sen rahoitusosuuden työllisyysalueen yhteisten palvelujen nettokuluista.

Kustannuksia kohdennetaan aiheuttamisperiaatteen mukaan edellyttäen, että laskutusta varten on saatavissa riittävä ja luotettava tieto sekä kustannusten jako ja laskutus on toteutettavissa kohtuullisin kustannuksin. Kustannukset, jotka saadaan suoraan maksatusjärjestelmästä, kohdennetaan käytön mukaan aiheuttamisperusteisesti.

Kuntalain 54 §:n mukaisilla toimivallan delegointia koskeville sopimuksilla myös muut työllisyysalueen kunnat kuin vastuukunta voivat tuottaa lakisääteisiä työvoimapalveluja. Tällöin palveluiden tuottamiseen tarvittava rahoitus kohdennetaan palvelua tuottavalle kunnalle. Kunta, jolle tehtävät on delegoitu, vastaa kaikista niistä aiheutuvista kustannuksista. Turun työllisyysalueen rahoitus- ja kustannustenjakomallia tarkastellaan kahden vuoden siirtymäajan jälkeen.

Järjestämissuunnitelma

Yhteistyösopimuksen kanssa valtioneuvostolle on toimitettava suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä Turun työllisyysalueella.

Työllisyysalueen tulee varmistaa yhdenvertainen palvelujen saatavuus ja laatu koko järjestämisvastuualueella. Suunnitelma kuvaa pääpiirteittäin, mitä lakisääteisiä palveluista työllisyysalueelle siirtyy ja miten nämä palvelut on tarkoitus työllisyysalueella järjestää. Suunnitelmaa tarkennetaan ja täydennetään suunnittelun edetessä ja toimielimen päätösten mukaisesti. Palvelusuunnittelu ja kehittäminen on jatkuvaa ja lähtee alueen työnhakija- ja työnantaja-asiakkaiden palvelutarpeesta.

Suunnitelman mukaisesti varmistetaan, että vastuukuntaan keskitettävien yhteisten palvelujen tuottamiseen varataan riittävät, vähintään nykyistä vastaavat henkilöstövoimavarat. Lähipalveluina tuotettavia palveluja voidaan tarjota paitsi vastuukunnassa sijaitsevassa toimipisteessä, myös kuntiin sijoituvissa aluetoimipisteissä, jotka voivat palvella useampaa lähemmäs sijoittuvaa kuntaa. Lisäksi lähipalvelua voidaan tarjota kussakin työllisyysalueen muussa kunnassa kuntien omissa toimitiloissa jalkauttamalla henkilöstöä joko vastuukunnasta tai aluetoimipisteistä.

Työllisyyspalvelujen toimipisteverkkoa laajennetaan nykyisestä. Laajentumisen yksityiskohdat varmistuvat jatkovalmistelussa. Henkilöasiakaspalveluun varattavan henkilöstön tulee kuitenkin sijoittua mahdollisimman lähelle asiakaskuntaa kunnissa ja näiden muodostamilla toimialueilla. Työllisyysalueen vastuulla on myös yritys- ja työnantajapalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja laadun varmistaminen koko järjestämisvastuualueella. Palveluja voidaan täydentää kuntien omilla henkilöstövoimavaroilla ja työllisyys- ja elinkeinopalveluilla.

Keskitetysti hoidettujen palveluiden henkilöstö sijoittuu vastuukunnan palvelukseen. Liikkeenluovutuksessa henkilöstöä on niin sovittaessa mahdollista siirtää myös palvelua paikallisesti toteuttavien kuntien palvelukseen.

Työllisyysalueen omana palvelutuotantona järjestetään viranomaispalvelut, pääsääntöisesti työnvälityspalvelut, tieto- neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä osa asiantuntija-arvioinneista. Ostopalveluina voidaan tuottaa valtaosa valmennuksista, osa asiantuntija-arvioinneista, työvoimakoulutukset ja muutosturvakoulutukset sekä koulutuskokeilut. Ostopalvelut hankitaan lähtökohtaisesti siten, että ne ovat koko työllisyysalueen asiakkaiden käytössä. Yksittäisiä palveluja voidaan kuitenkin kohdentaa palvelutarpeen mukaan tietyille asiakasryhmille ja/tai tiettyihin kuntiin. Palveluiden hankinnan suunnittelu koordinoidaan vastuukunnassa kaikkia kuntia osallistaen ja asiakkaiden palvelutarpeen perusteella.

Erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden palveluihin panostetaan kytkemällä kuntien olemassa olevat palvelut sekä kumppanien ja hankkeiden tarjoamat palvelut lakisääteisiin työvoimapalveluihin. Heikommassa asemassa olevilla asiakkailla

tarkoitetaan mm. pitkään työttömänä olleita, vieraskielisiä, osatyökykyisiä ja nuoria asiakkaita.

Työllisyysalueen sisällä tehdään laajaa ja monipuolista yhteistyötä mm. muiden viranomaisten, hyvinvointialueen, yritysten, oppilaitosten ja järjestöjen kanssa. Turun työllisyysalue tekee yhteistyötä muiden työllisyysalueiden kanssa, joiden kanssa se voi solmia tehtävien siirron sopimuksia; näistä suunnitteilla on jo Turun ja Salon työllisyysalueen maksatustehtävien keskittäminen Turkuun.

Valtakunnallista yhteistyötä tehdään mm. tilanteissa, joissa joko henkilöasiakkaan tai yritysasiakkaan palvelutarve edellyttää yhteistyötä muiden työllisyysalueiden kanssa. Turun työllisyysalueen keskeisiä valtakunnallisia yhteistyötahoja ovat työ- ja elinkeinoministeriö, jolla on vastuu työvoimapalvelujen järjestämisen valtakunnallisesta ohjauksesta, sekä KEHA-keskus, joka hoitaa työvoimapalvelujen kansallisia palvelu- ja yleishallintotehtäviä ja tarjoaa viranomaisille tiettyjä keskitettyjä tukipalveluita.

Erityistä huomiota palvelujen järjestämisessä on kiinnitettävä siirtymien vauhdittamiseen ylitarjonta-aloilta kohti osajapula- ja kohtaantongelmista kärsiviä aloja sekä vieraskielisen väestön kotouttamiseen ja työllistymiseen. Myös työvoiman liikkuvuutta edistetään sekä työllisyysalueen sisällä että laajemmin. Rakennemuutostilanteisiin varaudutaan varmistamalla joustava ja nopeasti reagoiva palvelujärjestelmä.

Turun työllisyysalueen valmistelun aikataulu

Yhteistoimintasopimus työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä kuntalain (410/2015) tarkoittamassa lakisääteisessä yhteistoiminnassa ja ilmoitusvelvollisuuteen sisältyvä suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä toimitetaan valtioneuvostolle 31.10.2023 mennessä. Valtioneuvosto vahvistaa työllisyysalueet 27.2.2024.

Kunnat, jotka hyväksyvät Turun työllisyysaluetta koskevan yhteistoimintasopimuksen, käynnistävät toimeenpanosuunnitelman laadinnan. Turun työllisyysalueen palvelutuotannon ylösajoja ja muuta tehtävien hallittua siirtoa koskeva toimeenpano käynnistetään 1.1.2024.

Julkiset työvoimapalvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025. Samalla tehtäviä valtiolla hoitava henkilöstö siirtyy kuntien palvelukseen liikkeenluovutuksella.

Päätöksen ilmoittaminen Turun kaupungille

Tieto kunnan yhteistoimintasopimusta koskevasta päätöksestä tulee ilmoittaa Turun kaupungille 27.10.2023 mennessä.

Tahdonilmaus palvelujen tuottamisesta

Yhteistoimintasopimuksen allekirjoittavat kunnat voivat ilmaista tahtonsa tuottaa lakisääteisiä työvoimapalveluja kuntalain 54 §:n mukaisesti. Tahdonilmaus toimitetaan vastuukunnalle samassa yhteydessä, kun sopimuksen allekirjoittava kunta ilmoittaa vastuukunnalle yhteistoimintasopimusta koskevasta päätöksestään. Tahdonilmaukset kootaan yhteistoimintasopimukseen liitettävään lisäpöytäkirjaan.

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto hyväksyy Turun työllisyysaluetta koskevan yhteistoimintasopimuksen ja työvoimapalvelujen järjestämistä koskevan suunnitelman.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.

Kvalt 23.10.2023 § 43
153/00.04.01/2023

Päätösehdotus

Kunnanvaltuusto hyväksyy Turun työllisyysaluetta koskevan yhteistoimintasopimuksen ja työvoimapalvelujen järjestämistä koskevan suunnitelman.

Päätös

Kunnanvaltuusto hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.